

SIVILOMBUDET

STATSFORVALTEREN I NORDLAND
Postboks 1405
8002 BODØ

Vår referanse
2022/1274

Deres referanse

Vår saksbehandler
Johannes Flisnes Nilsen

Dato
20.02.2023

Statsforvalterens oppfølging av besøk til boliger for personer med utviklingshemning i Bodø kommune

Vi viser til Statsforvalterens brev 17. januar 2023. I brevet er det redegjort for hvordan Statsforvalteren arbeider med å følge opp Sivilombudets funn og anbefalinger etter besøk til boliger for personer med utviklingshemning i Bodø kommune. Besøket ble gjennomført i april 2022 og rapporten fra besøket ble publisert 27. september 2022.

Ombudets anbefalinger i rapporten var først og fremst rettet til kommunen som ansvarlig myndighet i første instans. Statsforvalteren er en sentral rettssikkerhetsinstans for personer med utviklingshemning som er underlagt vedtak om tvang og makt etter helse- og omsorgstjenesteloven. Seks av anbefalingene i rapporten var rettet til Statsforvalteren i Nordland.

Anbefalingene dreide seg om å sikre en forsvarlig kontroll av kommunens tvangsvedtak, tilstrekkelige stedlig tilsyn og tiltak for å styrke opplæring og veiledning av verger for å ivareta beboernes rettssikkerhet.

Vi merker oss at Statsforvalteren har iverksatt flere tiltak på risikoområdene som ble påpekt i rapporten. Fagområdet hos Statsforvalteren om makt og tvang har også blitt styrket med rekruttering av nyansatte med særlig kompetanse om utviklingshemning og bruk av tvang og makt.

Overprøving av vedtak om tvang og makt

Statsforvalteren orienterer i sitt svar om hvordan anbefalingene om å sikre en forsvarlig rettslig kontroll av tvangsvedtak innenfor satte tidsfrister har blitt fulgt opp.

Det er etablert nye rutiner for mottak av nye vedtak til overprøving, for å sikre at nødvendig dokumentasjon innhentes så raskt som mulig. Rutinene omfatter ukentlige teammøter, som også inkluderer ansatte som arbeider med vergemål samt en sjekklister som gjennomgås når vedtak mottas fra kommunene.

Statsforvalteren opplyser også om at det er utarbeidet en ny mal for overprøving av vedtak, der ombudets anbefalinger fra besøksrapporten er innarbeidet. Dette fremstår som egnet til

å sikre bedre og systematiske vurderinger av om tvangstiltakene er nødvendige og forholdsmessige, slik loven krever. Det er også gjennomført en intern prosess for å gjøre det tydeligere hva som kreves av evalueringen av tvangstiltakene gjennom vedtaksåret og før nytt vedtak treffes, og hvordan dette skal dokumenteres av Statsforvalteren.

Statsforvalteren oppgir å bruke mye ressurser på å følge opp tvangstiltak på de områdene som er påpekt som særlig risikoområder i rapporten, inkludert skjermings- og innlåsingstiltak som søkes hjemlet i helse- og omsorgstjenesteloven § 9-6. Dette ser vi som viktig, ettersom det dreier seg om svært inngripende tiltak.

Statsforvaltningens tilbakemeldinger vitner også om en tydelig bevissthet om hvordan oppgaven med å gi nødvendig opplæring og veiledning i slike saker kan balanseres mot rollen som kontroll- og tilsynsmyndighet.

Tilsyn

Statsforvalteren har planlagt å øke antallet stedlige tilsyn og utadrettet virksomhet i tiden fremover. Alle overprøvede vedtak siste tre årene er gjennomgått av Statsforvalteren i et eget forbedringsprosjekt, som ledd i risikovurdering av hvor det er nødvendig med stedlige tilsyn. Dette er viktige tiltak for å følge opp risikoområdene som ble fremhevet i rapporten.

Opplæring og veiledning av verger

Statsforvalteren opplyser om at ansatte som arbeider med fagområdet tvang og makt og ansatte som arbeider med vergemål fra årsskiftet ble organisert i samme avdeling i embetet. Dette vil kunne sikre bedre samhandling og mer helhetlig ivaretagelse av rettssikkerheten til beboere med vedtak om bruk av makt og tvang.

I løpet av fjoråret er det etablert rutiner for å sikre at alle med vedtak etter helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9 har oppnevnt verge med et utvidet mandat som inkluderer dette lovverket. Dette er sikret ved å sende informasjonsbrev til alle kommuner i embetsområdet samt en systematisk gjennomgang av alle vedtak de siste to årene. Heretter vil vedtak om tvang og makt ikke bli godkjent av Statsforvalteren, dersom vergemål ikke kommer på plass innen rimelig tid.

Statsforvalteren opplyser videre at alle verger oppfordres til å ta e-læringskurs som finnes i vergemålsportalen, og at embetet påser at vergene gjennomfører kurs. Statsforvalteren vil også rette en forespørsel til Statens sivilrettsforvaltning om å utarbeide et eget e-læringskurs om vergens rolle og oppgaver knyttet til helse- og omsorgstjenestelovens kapittel 9.

Vi merker oss dette, og vil legge til at ombudets funn etter vår oppfatning synliggjør et klart behov for opplæringsmateriell som gir bedre innføring i reglene om bruk av tvang og makt etter helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9. Dette er viktig for å ivareta vergehavers rettssikkerhet og for å bedre kunne vurdere behov for å klage.

Sivilombudet avslutter oppfølgingen overfor Statsforvalteren

Statsforvalterens svar viser at det er iverksatt konkrete tiltak for å håndtere de risikoområdene som er påpekt i rapporten. Selv om prosessene for oppfølging og kvalitetssikring ikke er slutførte, og i noen tilfeller vil kreve en kontinuerlig innsats fra Statsforvalterens side, avslutter vi med dette oppfølgingen av besøket overfor Statsforvalteren.

For sivilombudet

Helga Fastrup Ervik
avdelingssjef

Johannes Flisnes Nilsen
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent etter gjeldende interne rutiner, og har derfor ikke håndskrevet underskrift.

Kopi til:

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENTET
KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET
BARNE-, UNGDOMS- OG FAMILIEDIREKTORATET
STATENS HELSETILSYN
STATENS SIVILRETTSFORVALTNING
HELSEDIREKTORATET